

Юрій Яновський

Весна

*Часть сборника
Чотири шаблі (збірник)*

Юрій Яновський

Весна

предоставлено правообладателями

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=5807010

*Юрій Яновський «ЧОТИРИ ШАБЛИ». Оповідання. Есеї. Романи. Серія
«Шкільна бібліотека української та світової літератури»: Фоліо;*

Харків; 2012

ISBN 978-966-03-5618-4

Анотація

«...Трьох дівчат вважали в університеті за нерозлучних подруг, хоч і вчилися вони на різних факультетах. Віку були не зовсім похилого – близько шести десятків літ, коли брати загальну суму їхніх років. Звали їх Воля, Рада й Аліна, причому – перша була математик, друга – біолог, а третя вчилася на філологічному. Одностайність, із якою вони зневажали проблеми кохання й висміювали чоловічу статтю, створила їм між товаришами сумну славу «старих дів», що, як відомо, належить до дуже маловживаного лексикону...»

Юрій Яновський

Весна

Стислість, із якою звичаєм оповідається, повинна мати межі, бо часто її позитивні якості можуть обернутися проти неї самої: схема не здатна передати живу тканину слова. А часто буває, що тканина мови оживає тільки на кінець, створюється настрій, формується ритм по довгій передмові, яка й виявляється тоді зовсім не передмовою, а щирісінькою дією. В усьому ж іншому повинно керуватися золотим правилом Пушкіна: «Точность и краткость, вот первые достоинства прозы».

Трьох дівчат вважали в університеті за нерозлучних подруг, хоч і вчилися вони на різних факультетах. Віку були не зовсім похилого – близько шести десятків літ, коли брати загальну суму їхніх років. Звали їх Воля, Рада й Аліна, причому – перша була математик, друга – біолог, а третя вчилася на філологічному. Одностайність, із якою вони зневажали проблеми кохання й висміювали чоловічу статтю, створила їм між товаришами сумну славу «старих дів», що, як відомо, належить до дуже маловживаного лексикону.

Чи можливе в університеті кохання? Сама така постановка питання заслуговує на суворий осуд. Та й чи в голові ж ото нашому заклопотаному студентству якісь позапрогравні предмети? Тут аби встигати з однієї лекції на другу, з гур-

тожитку до їдальні, з бібліотеки до книжкової крамниці. А концерт у колоннім залі філармонії? А Володимирська гірка в місячнім сяйві? А Голосіївський ліс із весняними солов'ями? Де вже там студентів до кохання, на це ж не передбачено програмами жодної миті!

Воля народилася в професорській родині. Дід – математик, батько – астроном. Вона сама підрахувала, виходячи з теорії ймовірності, скільки їй шансів було на те, щоб не остогидла математика з дитинства, – і одержала дуже мізерну величину, порядку безконечно малих. До речі, цей підрахунок зробила, вже перебуваючи на математичному факультеті.

«Розумієте, дівчата, – сповідалася часом Воля Аліні й Раді, – кажуть, що дівчині незручно любити математику, але я не уявляю собі нічого більш поетичного! І берусь вам довести, що найдужче можна висловити почуття тільки формулою... Шкода, не дійшло до нас: я певна, що Шекспір був математик!...»

Воля була красива, хоч і кирпатенька трохи, – в уяві хлопців її зовнішність аж ніяк не в'язалася зі сторінками запаморочливих цифр. Скільки разів, мов метелики на вогонь, летіли на її сині очі зацікавлені особи! Але варто їй було прочитати жертві крихітного реферата про поетичні якості рівнянь і формул, як метелик одчайдушно змахував обсмаленими крильцями й летів геть, до інших факультетів...

Дідові-математикові подобалась така онука, але й він часом бурчав і роздратовано жував білі вуса, коли Воля, сидячи

біля вікна, прочиненого просто в куш квітучого бузку, із захопленням борсалася серед нескінченних цифр. Професор лазив тоді по палісадничку, притримуючи пенсне, яке падало з носа, ловив земляну жабку й, потихеньку підкравшись, клав перед Волею на папір. «Рятуйте, – верещала онука, скочивши з ногами на стілець, – ну й дивна в тебе, діду, манера залицятися!...»

Дід перший почав замислюватись про Воличчину матримоніальну долю. Повернувшись до Києва з евакуації, він плекав гордовиту мрію погойдати на руках ще й правнука, перед тим як закінчити свій життєвий шлях. Зрозуміло, що подібні мрії тримав при собі, але робив усе від нього залежне, щоб онука не засиділася в дівках. Він полюбляв, щоб до Волі приходили гості, зокрема Рада й Аліна, урочисто тоді вносив їм до кімнати гарячого самовара, заводив пісень і зовсім не був схожий на традиційного професора-математика. «О, плем'я молоде, – декламував він, підносячи руку із затиснутим між пальцями пенсне, – мій час, гай-гай, минув, та б'ється в унісон оце старече серце!»

Марно під вікнами флігелька, де жив професор із сином-астрономом та онукою, лунали вечорами легковажні звуки гітари, марно невідомі закохані особи жбурляли у вікна квіти, зірвані тут же на професорській грядці, – дівчата невмолимо замикали вікна, зсовували занавіски й намагалися ігнорувати те, що стукало вже (та ще й як!) до їхніх юних сердець...

«Дівчата, – казала серйозно друга подружка – Рада, – науково доведено, біологія наука точна, і я відповідаю за свої слова. Ніякого кохання взагалі не існує, це все вигадали поети, а біологія знає одне – життєві процеси не потребують романтичних мантий, правда, Волька?»

«Ми вже й так, як білі ворони, – відгукнулась Воля, не підводячи на подружок очей і домальовуючи до формул, які лежали перед нею на столі, крильця, прикрашаючи їх навколо ромашками. – Ми – таке нехарактерне явище, що університет сміливо може вважати нас за юні нулі... Як на мене, то я б, може, й вийшла до отих гітарників, які топчуть під вікном дідові квіти... Але Аліна...»

«Так, Аліна заперечує, – підсумовувала Аліна, говорячи про себе в третій особі, – Аліна має сміливість вважати себе досить дорослою, щоб розважатися подібними речами!...»

«Так, Аліно, – Рада зробила паузу, бо за вікнами з новим завзяттям співала гітара, – мені більше подобається рояль!...»

Ради́на мама (тата в неї не було) була вчителька музики і вчителювала з давніх-давен, коли й сама ще вчилася в гімназії. Рада обрала біологію, можна сказати, з дитячих років. Не кожную дитину, яка з захопленням обриває жукові крильця чи підбиває горобця з рогатки, можна зарахувати до категорії майбутніх біологів. Радочка ніколи не проходила бай- дуже повз усе, що повзало поруч, дзижчало, літало, крутилося по землі із задертими вгору лапками, що плигало їй на груди, намагаючись лизнути в носа, що безпомічно цвірін-

чало, випавши з гнізда. Гербарії поступалися місцем колекціям пташиних яєць, яйця – вітринам багатоколірних метеликів, метелики – збіркам жучиного світу.

Німецько-фашистська окупація Києва жахливо вплинула на підлітка Раду. Вони з мамою позбавлені були можливості вчасно виїхати, і Рада жорстоко картала себе за недостатню наполегливість. «Пішки треба було, мамо, – сказала вона суворо, краючи цим мамине серце, – повзти треба було, а вийти!...» І тільки згодом, здогадавшись, що мама зв'язана з підпільниками, Рада перестала говорити про евакуацію. Її душа занурилась в мерзоту, жорстокість і звирячість, які принесли до міста окупанти, вона мусила закам'яніти, і вона закам'яніла, допомагаючи мамі продавати на базарі різні хатні речі, щоб не вмерти з голоду. Мама стала за прибиральницю до управи, їй треба було, як підслухала Рада, викрадати бланки посвідчень для працівників підпілля.

З гордо піднесеною головою йшла Рада виконувати перше мамине прохання – віднести ноти, серед яких були й інші папери. Гордо поверталася додому, почувавши, що ненавидить загарбників з кожним днем дужче й дужче. Виконавши доручення, таке небезпечне й лоскїтливо хвилююче для юної душі, Рада з піднесеною головою марширувала Києвом, голосно декламуючи:

Кавказ подо мною. Один в вышине
Стою над снегами у края стремнины;

Орел, с отдаленной поднявшись вершины,
Парит неподвижно со мной наравне!..

Тепер мама Радина знову викладала музику, носила партизанську медаль у святкові дні й мріяла написати спогади про київське підпілля. Довго вибирала час, вигадувала цілий вільний день, витягала із старовинної шкатулки з подвійним секретним дном цератовий зошит, ходила й ходила з кутка в куток, тяжко зітхала, сідала до столу й, не доторкнувшись до пера, довго сиділа нерухомо. Які ще болючі її рани! Товариші й подруги проходили перед очима, і кожне шматувало серце, так недавно це було, такі ще вони живі й кохані! Писати про підпілля – це ж оживляти друзів, боротися з ними поруч і ще раз втрачати, переживаючи з ними їхні смертні муки. Ні, нехай іншим разом, коли зарубцюються рани. І вчителька музики кінчала тим, що, не записавши й слова, лягала на ліжко серед білого дня й зрештою солодко плакала, полегшуючи цим свою душу. За таких випадків Рада силоміць вдиралася до кімнати, бухалася поруч мами, і чимало часу вони вдвох схлипували й згадували страшні втрати підпілля. Цератяний зошит так і лишався поки що незайманий.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.